

Valentin Ikonen, Inka Salminen, Ella Kytölä, Heidi Rinne

Artikkelien ja luentojen pohjalta:

Mitä osallisuus on?

Osallisuus on johonkin ryhmään kuulumista omasta tahdosta sekä omien kokemusten ja tuntemusten jakamista muille. Ennen kaikkea se on tunne siitä, että kuulut johonkin. (Orton, A. 2012) Osallisuus on tärkeä käsite tarkastellessa oppimisen motivaatiota. Ei ole yhdentekevää, onko esimerkiksi koulussa käsiteltävä aihe valmiiksi määritelty, vai ovatko ryhmän jäsenet muodostaneet tai kiinnostuneet käsiteltävästä asiasta itse. Melanie Cooke, Becky Winstanley ja Dermot Bryers kirjoittavat artikkelissaan kiinnostavasta projektista (Winstanley ja Cooke 2015), johon osallistui kymmenen opettajaa, jotka olivat kaikki kyllästyneitä valmiiksi määrättyihin raameihin opetuksessa. Heidän mielestään tietyt oletetusti opetettavat tehtävät vain hiljentävät opiskelijan, jolloin heidän aito sisäinen mielenkiintonsa ei tule esiin. Projektin opettajien henkilökohtaisten kokemusten perusteella olisi parempi, että kurssin aihealue saisi muokkautua vapaammin kurssin kuluessa. Tämän kaltainen ryhmän sisäisten ongelmien ratkaiseminen ja niiden kautta oppiminen on projektin opettajien kokemusten perusteella ollut tehokkaampaa. Tämä on mielenkiintoinen havainto, sillä opiskelijoiden räätälöidessä kurssin sisällön on heillä todella paljon vastuuta, mutta vastuu ja osallisuuden tunne ovat selvästi hyvin paljon tekemisissä motivaation kanssa.

Samaa aihetta käsiteltiin Cooken, Winstanleyn ja Bryersin artikkelissa. He järjestivät osallistavan integraatioprojektin englantia äidinkielenä puhumattomille opettajille. Kurssia ei ollut juurikaan suunniteltu etukäteen, sillä sen haluttiin olevan mahdollisimman paljon peräisin ryhmäläisiltä. Osallistava viiden viikon projekti koettiin hyödyllisenä, ja ryhmäläiset tunsivatkin kurssin vaikuttavan heidän elämässään myös kurssin jälkeisessä elämässä. Osallisuus vaikuttaa artikkelin mukaan olevan tärkeä motivoinnin ja asioiden pitkäaikaisemman oppimisen väline.

Miten ryhmän erilaisten jäsenten osallisuutta voidaan vuorovaikutuksessa tukea?

Otetaan kaikki ryhmän jäsenet yhdenvertaisesti huomioon, ollaan kiinnostuneita toisista, ollaan ennakkoluulottomia eikä tyrmätä ketään heppoisin perustein. Olisi hyvä olla tietyllä tapaa olla sivistynyt ja tietoinen muiden kulttuurien toimintatavoista. Hyvät käytöstavat tilanteessa kuin tilanteessa edesauttavat vuorovaikutustilanteita. Lisäksi jokaisen olisi hyvä prosessoida omat ennakkoluulot etukäteen läpi, jos sellaisia on. Cooke, Winstanley ja Bryers käyttivät "Whose integration"- projektissaan erilaisia välineitä osallisuudentunteen lisäämiseksi. He esimerkiksi antoivat ryhmän itse päättää esille nousevan aiheen, jota lähdetään purkamaan. Ryhmän valittua aiheen, he loivat aiheesta esityksen esimerkiksi videon, äänitteen tai kuvan muodossa. Visuaalisten työkalujen hyödyntäminen auttoi ryhmäläisiä rakentamaan yhteisöllisyyttä.

Miten erilaiset yksilöt voivat saada äänen ja tulla nähdyiksi tasavertaisina "kansalaisina"?

Hyvät ensikokemukset ryhmään kuulumisesta ja siinä toimimisesta lisäävät kokemusta tasavertaisena kansalaisena toimimisesta. Myös yksilön oma käytös vaikuttaa siihen, miten heihin suhtaudutaan. Ystävällisyys ja hyvät käytöstavat herättävät aina kunnioitusta eikä sen tarvitse sen ihmeellisempää olla.

Integraatiopolitiikassa pitäisi valtiontasolla huomioida yhtäläiset oikeudet ja mahdollisuudet osallistua valtionpolitiikkaan myös suomenkansalaisuuden omaaville maahanmuuttajille.

Miten yhteisöjä luodaan?

Orton (2012) mainitsee artikkelissa Building migrants' belonging through positive interactions, että yhteisöjen luomisessa keskeistä on huomata ryhmän jäsenten yhteisiä identiteetin perusteita. Esimerkiksi samanlaiset harrastukset tai kiinnostuksen kohteet yhdistävät ja luovat yhteisöön koheesiota huolimatta esimerkiksi siitä, jos yhteisössä sattuisi todella erilaisista uskontotustoista tulevia. (Orton 2012) Yhteisö rakentuu usein yhteisen tavoitteen ympärille. Negatiivisessa mielessä yhteisöjä luodaan pinnallistenkin asioiden kautta, kuten esimerkiksi ulkonäön.

Miten yhteisöihin kiinnitytään?

Kiinnittymistä voi tapahtua eri tasoilla, kuten esimerkiksi emotionaalisella tai fyysisellä tasolla. Henkilökohtaiset aikomukset ja pyrkimykset vaikuttavat siihen, millä tavalla yhteisöön kiinnitytään vai tapahtuuko kiinnittymistä ylipäätään. Motivaatio kiinnittymiseen voi olla sisäistä tai ulkoista.

Millaiset seikat haittaavat osallisuuden ja kiinnittymisen syntymistä?

Liian autoritaarinen ote yhteisössä saattaa latistaa yksilöitä ja pikemminkin ajaa vastarintaan, kuin kannustaa toimimaan rakentavasti yhteisönä. Dervin (2011) toteaa artikkelissaan sen, että usein tapana on ajatella, että jotta ihminen voi sopeutua uuteen kulttuuriin tai yhteisöön, tulee hänen hylätä alkuperäinen, entinen kulttuurinsa. Näin ei kuitenkaan ole, sillä yksilön oman kulttuurin täysivaltainen tukahduttaminen tai vastaavasti liian vahva identifioituminen alkuperäiseen kulttuuriin voivat haitata sekä osallisuuden, että kiinnittymisen syntymistä (Orton 2012). Yksilön oma motivaatio ja halu kiinnittyä ja olla osallinen yhteisössä näyttelee suurta osaa. Puutteellinen ryhmäytyminen yhteisössä voi olla haitaksi. "Me vastaan muut" -ajattelutapa haittaa osallisuuden ja kiinnittymisen syntymistä. (Orton 2012)

Miten niitä voidaan välttää?

Kaikki lähtee ryhmäytymisestä ja siitä, että aktiivisesti luodaan vuorovaikutustilanteita, joissa ikään kuin huomaamatta tutustutaan toisiin lisää (Orton 2012). Liian vahva auktoriteetti ei ole hyväksi eikä ketään tule väkisin pakottaa osallistumaan kaikkeen.

Millainen yhteisö voi oppia yhdessä?

Avoin ja kaikki huomioon ottava, ilmapiiriltään vapaa, jotta kaikki uskaltavat ilmaista vapaasti mielipiteensä, ilman pelkoa tuomituksi joutumisesta. Vapaa ja turvallinen ilmapiiri on edellytyksenä sille, että yksilöt uskaltavat ja haluavat jakaa kokemuksiaan ja näkemyksiään yhteisön kesken. Yhteisön täytyy myös olla motivoitunut ja sillä tulee olla yhteinen tavoite, jota kohti työskennellään.

Toimintasuunnitelma

- Toiminnallinen tekeminen tukisi hyvin kaikkien osallistumista ja kuuluvuuden tunnetta. Toiminnallisissa harjoituksissa kieli ja puhe eivät ole pääosassa, vaan elekielen käyttö ja sen lukeminen. Myös sellainen tekeminen olisi osuvaa, jossa ei tarvita erikoisosaamista. Olisi myös hyvä antaa heille mahdollisuus kertoa ideoita ja ajatuksia siitä, mitä voisimme tehdä yhdessä. Ylipäättään olisi hyvä järjestää monipuolisia tehtäviä ja tekemistä, jotta erilaisia taitoja omaavat ihmiset pääsisivät kokemaan onnistumisia. Kaikkia osallistava ja kaikki huomioonottava yhdessä tekeminen tukee kaikkien ryhmään kiinnittymistä.
- Yhteisen kielen löytäminen voi olla haaste. Ryhmän jäsenten kesken löytyy varmasti kulttuurisia eroja, jotka saattavat rajoittaa yhdessä tekemistä. Luonnollinen tutustuminen ja ryhmäytyminen ilman klikkejä tai epä mukavuusalueelle menemistä voi olla haastavaa. Projektiin liittyvä työ ja siihen panostaminen saattaa jakautua epätasaisesti. Aikataulujen yhteensovittaminen muodostaa varmasti omat haasteensa.

Vinkkejä tekemiseen:

- **Workshop (maapäivä, esim. jokainen tekee kotimaallensa tyyppistä ruokaa)**
Luodaan toimintaa yhdessä, mikä sisältää yhteisen elementin sekä mahdollisuuden kertoa jotain itsestään ja omasta taustastaan esim. ruoan ja syömisen kautta. Aterian valmistaminen on oma projektinsa, joka tehdään yhdessä ja näin jokainen pystyy myös ottamaan vetäjän aseman aina oman workshopinsa aikana, ettei yhteisissä tekemisissä ole aina yksi ja sama ryhmä kuka tuottaa ohjelmaa. Aterian nauttimiseen voi yhdistää myös pelailua ja muuta rentoa tekemistä, minkä aikana on hyvä socialisoitua ja tuottaa vähän vapaampaa tekemistä.

- **Heidin tatami:**

Tarkoituksena on kokoontua yhteen ja tuottaa ennakkoluulotonta toimintaa, luultavasti lähes kaikille uudessa neutraalissa ympäristössä JKL Fight Clubin tatamilla. Aikaa on 1,5 h, jonka aikana ryhmäytytään liikunnallisen toiminnan kautta. Tarkoitus on, että ryhmäläiset itse tuottavat ja ohjaavat toimintaa siten, että yksi henkilö ei toimi pelkästään auktoriteettina vaan vastuuta jaetaan ja kaikki toiminta tapahtuu vertaisten kesken. Ohjelmassa on myös lukkopainin perusteita, missä on paritehtäviä, joissa on paljon toiseen koskemista. Pohdimme tätä kyseistä seikkaa ryhmässämme, että onko eri kulttuurien tai uskontojen normit tässä esteenä, esimerkiksi voiko mies ja nainen olla fyysisessä kosketuksessa toisiinsa. Mielestämme voimme kuitenkin toteuttaa tämän, jottemme anna ennakkoluulojemme rajoittaa tekemistämme. Tarkoituksena on luoda turvallinen ja luottava yhteishenki, jossa on myös mahdollista sanoa "ei". Kaikkien ei ole siis pakko osallistua jokaiseen aktiviteettiin, eikä tätä tarvitse mitenkään hävetä. Tämän takia koko aika ei koostu samanlaisesta tekemisestä vaan monipuolisesta ohjelmistosta, joka ottaa kaikki huomioon.

- **Yhteinen tavoite, samalta viivalta lähtö (vanhainkoti)**

Yhteisen tavoitteen asettaminen, johon jokainen lähtee mahdollisimman samalta lähtöviivalta, eli projekti rakennetaan alusta lähtien yhdessä. Kaikille tarjotaan yhtäläinen mahdollisuus osallistua ja tuottaa projektiin sisältöä yhdessä. Esimerkkinä meillä on ilon tuottaminen vanhainkotiin monipuolisilla keinoilla, jottei esim. yhteisen kielen puuttuminen syrjäytä osaa ryhmästä aktiviteettien ulkopuolelle. Täten myös integraaliset voivat saada positiivisia kokemuksia kantasuomalaiselta vanhemmasta väestöstä sekä vastavuoroisesti tuoda kantaväestölle kokemuksia heistä ja heidän kulttuureistaan ja näin rikkoa mahdollisia ennakkoluuloja.